

**Vabariigi Valitsuse määruse
„Mihkli looduskaitseala kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

Looduskaitseseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord. Eelnõukohase määrusega muudetakse olemasoleva looduskaitseala kaitse-eesmärke ja kaitsekorda.

Kaitseala asub Pärnu maakonnas Koonga vallas Mihkli külas.

Mihkli looduskaitseala (edaspidi *kaitseala*) territoorium on olnud kaitse all alates 1957. aastast, kui Eesti NSV Ministrite Nõukogu moodustas 11. juuli 1957. a määrusega nr 242 „Abinõudest looduskaitse organiseerimiseks Eesti NSV-s” (ENSV Teataja 1957, 14, 125) looduskaitseobjekti liigirikka tammiku ja tamme-segapuistute kaitseks ja säilitamiseks. Selle põhjal moodustati 2004. aastal Mihkli looduskaitseala, mille kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitas Vabariigi Valitsus 12. veebruari 2004. a määrusega nr 36 „Mihkli looduskaitseala kaitse-eeskiri”.

Vastavalt looduskaitseseaduse § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni looduskaitseseaduse alusel kehtestatakse uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid kinnitatakse kaitse all olevale alale kehtivate õigusaktide kohane kaitsekord.

Eelnõukohase määrusega muudetakse looduskaitseseaduse § 13 lõike 1 alusel olemasoleva looduskaitseala kaitse-eesmärke ja kaitsekorda. Muudatuse on tinginud vajadus tagada nõukogu direktiivi nr 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; edaspidi *loodusdirektiiv*) I lisas nimetatud metsaelupaigatüüpide ja II lisas nimetatud samblaliigi kaitse. Moodustatav kaitseala hõlmab täielikult Natura võrgustikku kuuluva Mihkli loodusala.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni kaitse planeerimise spetsialist Marja-Liisa Meriste (tel 447 7372, e-post marja-liisa.meriste@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise peaspetsialist Taavi Tattar (tel 786 8371, e-post taavi.tattar@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna peajurist Lüüli Junti (tel 680 7435, e post lyyli.junti@keskkonnaamet.ee) ja Margit Halopi Õigusbüroo OÜ jurist Margit Halop (tel 517 9278, e-post margit.halop@mail.ee). Ekspertdihinnangu on andnud Piret Kiristaja, keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus

2.1. Kaitse-eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta liigirikast tammikut ja tamme-segapuistut, ning loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpe. Need on vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*) ja aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510). Lisaks on kaitseala kaitse-eesmärk kaitsta liiki, mida loodusdirektiiv nimetab II lisas: rohelist kaksikhammast (*Dicranum viride*). Samuti on kaitse-eesmärgiks kaitsta I kaitsekategooria¹ kaitsealust liiki leht-kobartorikut (*Grifola frondosa*), mis on Eesti ohustatud liikide punases nimestikus kirjas äärmiselt ohustatud liigina.

Vastavalt looduskaitseeaduse §-le 7 on kaitseala kaitse alla võtmise eeldused ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelistest lepingutest tulenev kohustus. Mihkli looduskaitseala kaitse all olemise eelduseks on alale eesmärgiks seatud väärtuste ohustatus ja haruldus ning loodusdirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus.

Ohustatus, haruldus ja tüüpilisus – alal asuvad järgmiste kaitsealuste liikide elupaigad: roheline kaksikhammas (*Dicranum viride*) ja leht-kobartorik (*Grifola frondosa*).

Roheline kaksikhammas on Eesti punases nimestikus kirjas kui ohulähedane liik. Roheline kaksikhammas kuulub Berni konventsiooni (Berni 1979 konventsioon Euroopa flora ja fauna ning nende elupaikade kaitse kohta) I lisa ning loodusdirektiivi II lisa liikide nimekirja. Eestis on see alates 1994. aastast II kaitsekategoorias. Kitsa ökoloogilise amplituudiga liigina on roheline kaksikhammas tundlik eelkõige metsaraiega seotud keskkonnatingimuste muutuste suhtes. 2011. aasta märtsi seisuga on liigil Eestis 20 leiukohta. Roheline kaksikhammas kasvab Eestis valdavalt tammedel ja eelistab puid, mille tüve ümbermõõt on suurem kui 150 cm. Liik näib eelistavat tammedega segametsi, kusjuures päris puhastes tammikutes liiki ei leidu (Vellak, K. 2011. Rohelise kaksikhamba (*Dicranum viride* (Sull. & Lesq.) Lindb.) kaitse tegevuskava).

Leht-kobartorik kuulub looduskaitsealuste seeneliikide I kaitsekategooriasse ja on äärmiselt ohustatud liigina Eesti punases nimestikus. Eestis on teada üheksa leht-kobartoriku leiukohta, keskkonnaregistris on 2015. aasta juuni seisuga 46 registrikirjet. Eestis on leht-kobartorikut leitud ainult tammedelt. Elupaigaks on tammikud, pargid ja puisniidud, mõned leiukohad asuvad taluõues. Seene viljakehad ei arene igal aastal, sageli jääb üks või mitu aastat vahele. Tammede raie ning tammetüügaste ja -kändude eemaldamine on kõige otsesem ja kriitilisem leht-kobartoriku ohutegur, sest puu on seene substraat (Sell, I. 2013. Leht-kobartoriku (*Grifola frondosa*) kaitse tegevuskava).

Haruldased ja ohustatud kooslused. Kaitsealal asuvad vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*) ning aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510) on lisatud

¹ **Kaitsekategooria Eestis:**

I kategooria liigid on liigid, kes on Eestis haruldased, asuvad väga piiratud alal, vähestes elupaikades, isoleeritult või väga hajusate asurkondadena, ja/või liigid, kes on hävimisohus, kelle arvukus on inimtegevuse mõjul vähenenud, elupaigad ja kasvukohad rikutud kriitilise piirini ja väljasuremine Eesti looduses on ohutegurite toime jätkumisel väga tõenäoline.

loodusdirektiivi I lisasse haruldaste ja ohustatutena ning märgitud esmatähtsate elupaikadena, mille kaitse tagamisel on Euroopa Liidul ja selle liikmesriikidel eriline vastutus. Metsaelupaigatüübid on intensiivse metsamajanduse tõttu muutunud Euroopa boreaalses piirkonnas haruldaseks ja seetõttu on ohustatud ka paljud nende kooslustega seotud liigid, kes kasutavad eespool nimetatud elupaigatüüpi elupaigana või toitumisalana. Loodusdirektiivi ülesanne on kaitsta ohustatud liike ja nende elupaiku ning aidata kaasa looduse mitmekesisuse säilimisele ja taastamisele. Loodusdirektiivi artikli 6 punkti 1 kohaselt tuleb liikmesriikidel kehtestada direktiivi lisades nimetatud elupaigatüüpide ning liikide ja nende elupaikade kaitseks kaitsemeetmed, mis vastavad nende elupaigatüüpide ja liikide ökoloogilistele nõudlustele.

Vanad loodusmetsad (9010*) on inimõhjuta või vähese inimõhjuga metsad. Intensiivse metsamajandamise tõttu on vanadele loodusmetsadele iseloomuliku puistuga metsad kadumisohus.

Vanad laialehised metsad (9020*) kui üleminek läänetaiga ja nemoraalsete metsade vahel on Eestis haruldane elupaigatüüp, kuna seda leidub võrdlemisi väikeste laikudena piiratud aladel. Mihkli tammik kui vana laialehise metsa elupaigatüüp on üks esinduslikumaid tammikuid Eestis.

Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510) on liigirikkad vähe kuni mõõdukalt väetatud niisked arurohumaad, näiteks kunagised põllumaad, mis on üle 30 aasta söötis olnud.

Loodusdirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus

Loodusdirektiivi ülesanne on kaitsta ohustatud taime- ja loomaliike ja nende elupaigatüüpe ning aidata kaasa looduse mitmekesisuse säilimisele ja taastamisele. Loodusdirektiivi artikli 6 punkti 1 kohaselt tuleb liikmesriikidel kehtestada loodusdirektiivi lisades nimetatud elupaigatüüpide ning liikide ja nende elupaikade kaitseks vajalikud kaitsemeetmed, mis vastavad nende elupaigatüüpide ja liikide ökoloogilistele nõudlustele. Mihkli looduskaitseala kuulub Mihkli loodusala koosseisus (Mihkli loodusala, EE0040307) üleeuroopalisse kaitsealade võrgustikku Natura 2000. Loodusala eesmärk on loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpide ja II lisas nimetatud liikide elupaikade kaitse. Kaitse-eesmärkideks seatud elupaigatüüpide vanade laialehiste metsade (9020*) ja roheline kaksikhamba (*Dicranum viride*) kaitse on ühtlasi ka Eesti riigi rahvusvaheline kohustus.

Lisaks eespool nimetatud loodusväärtustele on kaitseala kaitse all hoidmine oluline teistegi haruldaste ja ohustatud taime- ja loomaliikide kaitseks. Samas pole nende kaitse-eesmärgiks seadmine vajalik, kuna eesmärgiks seatavate katusliikide ja -elupaikade kaitseks kehtestatav kaitsekord tagab ka nende kaitse. See tähendab, et kaitsekorra väljatöötamisel on lähtutud kaitse-eesmärgina loetletud liikide ja koosluste ökoloogilisetest nõudlustest. Seeläbi tagatakse kaitse kõikidele liikidele, kelle elupaigaks on kaitse-eesmärgiks olev kooslus või ka neile liikidele, kelle elupaigalised eelistused sarnanevad eesmärgina loetletud katusliikide omadega. Kaitseala kaitse-eesmärgiks on seatud need kooslused ja kaitsealused liigid, kelle kaitse jaoks on tegemist esindusliku ja soodsa seisundi säilitamiseks olulise esinemisaladega. Kaitse-eesmärgiks on seatud ka need liigid, kelle kaitse sellel alal on loodusdirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus või kelle soodsa seisundi säilimiseks pikaajaliselt (säilimiseks pikas perspektiivis) ei piisa ainult isendikaitsest. Liigid (keskkonnaregistris 2015. aasta juuni seisuga), mida ei ole kavas seada kaitseala kaitse-eesmärgiks, on põhja-nahkhiir (*Eptesicus nilssonii*), nattereri lendlane (*Myotis nattereri*), suurkõrv (*Plecotus auritus*), Bloxami punalehik (*Entoloma bloxami*) ja lilla kukeseen (*Cantharellus melanoxeros*). Nende liikide puhul tuleb

arvestada, et kaitseala valitseja võib LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse sätetele tuginedes seada lisaks kaitse-eeskirjas esitatud piirangutele liigispetsiifilisi tingimusi, mis on vajalikud isendikaitseks. Isendikaitse väldib konkreetsete isendite surmamist, kahjustamist ja hävitamist, kuid ei taga nende liikide elupaikade säilimist sellises mahus, et oleks tagatud nende liikide püsiv pikaajaline säilimine nende levikualal.

2.2. Kaitse alla võtmise otstarbekus

Mihkli looduskaitseala puhul on tegemist 1957. aastast kaitse all olnud kompakitse puistuga, millel on nii suur esteetiline väärtus kui ka oluline tähtsus loodusliku mitmekesisuse säilimisel. Ala jätkuv kaitse all hoidmine on oluline eeskätt kõrge kaitseväärtusega liikide ning loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpide kaitse-eesmärgil.

Kaitseala eesmärkideks lisatakse haruldased ja ohustatud looduslikud metsakooslused ja niidukooslus. Vanad looduspõhised metsad (9010*) ja vanad laialehised metsad (9020*) on 2012. aastal alal määratud Mihkli looduskaitseala kaitsekorralduskava koostamisel Uudo Timm. Ekslikult on määratud niidutüübiks liigirikkad aruniidud lubjavaesel mullal (6270*). Õige määrang on aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), mida kinnitab 2006. aasta niitude inventuur ja Mihkli looduskaitseala kaitse-eeskirja eelnõule 2015. aastal tehtud ekspertiis. Vana looduspõhise metsa ja vana laialehise metsa esinduslikkuseks on seatud B ja kaitseala pindalast moodustavad need vastavalt 16,2% ja 79,8%. Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidu esinduslikkus on C, mis on tingitud selle võsastumisest ja liigirikkuse langemisest pika hooldamata jätmise tulemusel. Niidu osakaal kaitseala pindalast on 2,3%.

Mihkli looduskaitsealal on keskkonnaregistrisse kantud seitse Eestis kaitse all olevat liiki: üks I kategooria liik ja kuus II kategooria liiki (tabel 1). Leht-kobartorik on I kategooria seeneliik, millel on Mihkli looduskaitsealal üks 7,9 ha suurune kasvukoht (2013. aasta andmed). Rohelise kaksikhamba kasvukohti on kaks, kokku 48,5 ha (2008. ja 2014. aasta andmed). Lisaks eespool kirjas olevale on kaitseala kaitse all hoidmine põhjendatud ka asjaoluga, et tegemist on ülepiinliselt Natura võrgustikku kuuluva alaga. Kaitsealaga samades piirides asub Mihkli loodusala.

Tabel 1. Keskkonnaregistri alusel Mihkli looduskaitsealal leiduvad kaitsealused liigid ja nende arvukus

Liik	Isendid tk	Kasvukoht/ toitumisala tk	Pindala ha	Vaatluse kpv
Leht-kobartorik	2	1	7,91	2013
Roheline kaksikhamba	37	2	48,53	2008, 2013, 2014
Bloxami punalehik		1		2008
Lilla kukeseen		1		2008
Põhja-nahkhiir	11	1	88,9	2009
Suurkõrv	3	1	88,9	2009
Nattereri lendlane	1	1	88,9	2009

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Kuna kaitsealal on peamiseks kaitse-eesmärgiks looduslike elupaikade ja liikide kaitse looduslike protsesside kaudu, rakendatakse kaitstava loodusobjekti tüübina jätkuvalt looduskaitseala. Hoiuala kaitsekord ei taga vajalike piirangute rakendamist (nt raiete reguleerimine). Püsielupaigana kaitstakse ainult konkreetse liigi elupaika, mitte erinevate väärtustega looduskompleksi.

2.4. Kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndi piir

Kaitseala piiritlemisel on lähtutud loodusväärtuste paiknemisest ja ala terviklikkusest ning sellest, et ala piirid peavad olema looduses selgelt tuvastatavad ja üheselt mõistetavad. Seetõttu on piiritlemisel kasutatud selgepiirilisi ja ajas vähe muutuvaid objekte: katastripiire ja kõlvikupiire. Nende puudumisel on kasutatud looduses kindlatest punktidest lähtuvaid mõttelisi sirgeid. Mõtteline sirge otspunktidega X: 505 799,784 Y: 6 497 838,974 X: 505 851,552 Y: 6 497 868,504 läbib Lille (33403:001:0322) maaüksust. Kaitseala piir on kantud kaardile, kasutades alusena Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid. Mihkli looduskaitseala pindala on 88,9 ha, sellest eraomandis on 0,53 ha. Kaitseala pindala jääb sisuliselt samaks, korrigeerimisest (kaitseala piiri uuenenud aluskaartidega vastavusse viimisest) tingitud marginaalsed muudatused vähendavad senist pindala 0,18 ha võrra. Kaitseala lääneosas Rukki (33403:001:0047) maaüksusel korrigeeriti piiri kõlviku järgi. Vastavalt eelnõukohasele kaitse-eeskirjale koosneb kaitseala ühest, Mihkli sihtkaitsevööndist.

2.5. Kaitsekord

2.5.1. Kaitsekorra kavandamine

Kaitsekorra planeerimisel on arvestatud kaitsealal asuvaid loodusväärtusi ning kaitseala tsoneeringu ja kaitse-eeskirja kohta koostatud eksperdiarvamust (Eksperdiarvamus Mihkli looduskaitseala tsoneeringu ja kaitse-eeskirja kohta. Kiristaja, P. 2015).

Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal asuvate liikide ja looduslike elupaikade hea seisundi ning on proportsionaalne saavutatavale efektile.

Kaitseala kaitse-eeskiri seab kitsendused omandiõigusele (Eesti Vabariigi põhiseaduse § 32, edaspidi *PS*). Keskkonda mõjutava tegevuse õigusliku regulatsiooni aluseks on *PS* §-st 5 tulenev loodusvarade ja loodusressursside kui rahvusliku rikkuse säästva kasutamise põhimõte. Elu- ja looduskeskkonna säästmise ja sellele tekitatud kahju hüvitamise kohustus tuleneb *PS* §-st 53. Tulenevalt *PS* §-dest 5, 32 ja 53 ning keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja looduskaitseseaduse alusel võib omandiõigust piirata. Omandiõiguse põhiolemuse säilimiseks peavad seadusest tulenevad piirangud olema proportsionaalsed ehk piirangu eesmärgi saavutamiseks sobivad, vajalikud ja mõõdukad. Kaitse-eeskirjaga piirangute seadmise eesmärk on alal leiduvate loodusväärtuste säilimine. Ühtlasi täidetakse loodusdirektiivist riigile tulenev kohustus tagada loodusväärtuste kaitse Natura 2000 võrgustiku alal. Neid eesmärke saab lugeda õiguspäraseks, kuna abinõud, mis soodustavad eesmärgi saavutamist, on õiguslikult sobivad: kaitseala moodustamine ja loodusväärtusi kahjustavatele tegevustele piirangute seadmine aitab kaasa kaitseala eesmärkide täitmisele. Abinõu on vajalik, kui eesmärki ei ole võimalik saavutada mõne teise isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne. Kaitse-eeskirja regulatsiooni eesmärgi (loodusväärtuste säilimine) täitmiseks ei ole muid

vähemalt sama efektiivseid, kuid isikuid vähem koormavaid meetmeid. Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt isikutele antud õigusesse sekkumise ulatust ja intensiivsust, teiselt poolt aga eesmärgi tähtsust. Eesti ja Euroopa loodusväärtuste säilimine on oluline eesmärk. Alale kaitse tagamisega ja tegevustele piirangute seadmisega ala loodusväärtused säilivad, loodusväärtusi kahjustavate tegevuste elluviimisel need hävivad.

Metsamajandusalase ettevõtluse korral on risk, et tegevust ei saa võimaldada juhul, kui see kahjustab loodust või elukeskkonda. Ettevõtlusvabadus ei anna isikule õigust nõuda rahvusliku rikkuse ega riigi vara kasutamist oma ettevõtluse huvides. Omandiõigus ja ettevõtlusvabadus ei ole piiramatud õigused. Kaitse-eeskirjaga alale seatud eesmärk kaalub üles omandiõiguse ja ettevõtlusvabaduse riive.

Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele on kaitseala tsoneeritud ühte (hooldatavasse) sihtkaitsevööndisse. Ala on peamiselt põline metsamaa, kus puistute peapuuliigi vanus on valdavalt üle saja aasta. Vaatamata sellele, et alal on märgata mitmeid häiringuid, nagu prahistamine, teede ja radade kasutus ning raiejäljed, võib nende mõju kooslustele pidada siiski väikeseks ning valdav osa metsadest vastab loodusdirektiivi metsaelupaikade kriteeriumitele.

Kaitseala senise kaitsekorra ja kaitse-eesmärkide uuendamiseks tunnistatakse määrusega kehtetuks Vabariigi Valitsuse 12. veebruari 2004 määrus nr 36 „Mihkli looduskaitseala kaitse-eeskiri”. Kaitsealal puuduvad maaparandussüsteemid, seega ei reguleerita nende hoiutoid ja veerežiimi taastamist. Kalapüüki, pilliroo ja adru varumist ning veelal sõitmist ei ole kaitse-eeskirjas reguleeritud, kuna kaitsealal puuduvad veekogud ning pilliroo ja adru kasvukohad.

2.5.2. Lubatud tegevused

Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi ning pidada jahti kogu kaitsealal. Selline tegevus ei ohusta kaitse-eesmärgiks seatud loodusväärtuste säilimist.

Telkimine ja lõkke tegemine on kaitsealal lubatud kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Praegu külastuskorralduslikke rajatise kaitsealal ei asu ning lähitulevikus (kehtestatud kaitsekorralduskavaga perioodil 2013–2022) ei ole neid plaanis sinna ka rajada. Tegemist pole turismisihtkohaga. Samas jäetakse kaitse-eeskirjaga võimalus selliste kohtade ettevalmistamiseks, kui see vajadus peaks tekkima, sest mõistlikkus mahus ja suunatud külastamine ei ohusta kaitse-eesmärke.

Kaitsealal on lubatud kuni viiekümne osalejaga rahvaürituse korraldamine, mis ei vaja kaitseala valitseja nõusolekut. Kaitsealal on olemas pinnaseteed ja arvestatud on, et umbes bussitais inimesi ei avalda alale liigset koormust. Selle piiri ületamisel, tuleb rahvaürituse korraldamiseks taotleda kaitseala valitseja nõusolekut, et oleks võimalik suunata külastust selliselt, et kaitse-eesmärgid ei satuks ohtu.

Kaitsealal on lubatud sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine teedel ning jalgratastega radadel, kuna see ei kahjusta ala kaitse-eesmärgiks olevad elupaigatüüpe ja liike. Tee mõiste tuleneb ehitusseadustikust. Maastikusõidukitega teedel sõitmise korral tuleb arvestada ka liiklusseaduses sätestatud piirangutega. Maastikul (metsas) sõitmine võib hävitada kaitsealuseid ja eesmärgiks seatud liike ning tekitada pinnasekahjustusi, mistõttu halveneb elupaikade seisund. Seepärast on sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid ja radu kaitsealal lubatud üksnes järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel,

kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik tegevus ning kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus. Samuti koosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile. Sellega jäetakse kaitseala valitsejale võimalus lubata tegevusi, mis on vajalikud eesmärkide täitmiseks. Eelkõige on silmas peetud vajadust taastada ja hooldada kaitsealale jäävaid poollooduslikke kooslusi.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud rajada tootmisotstarbeta rajatise kaitseala tarbeks. Muude ehitiste rajamine on keelatud. Suuremahuliste ehitamisega kaasneb metsa- ja niiduelupaigatüüpide hävitamine või oluline kahjustamine. Samas võib olla vajadus rajada alale külastuse korraldamiseks, poollooduslike koosluste hooldamiseks (loomade varjualused), kaitseala tähistamiseks ja muuks otstarbeks rajatise, mis ei kahjusta elupaigatüüpe oluliselt. Seetõttu on välistatud hoonete rajamine (üldjuhul suuremahuline ehitustegevus) kaitsealale, küll aga on jäetud võimalus kaaluda rajatiste rajamist kaitseala tarbeks. Kuna ehitamise mõju sõltub suuresti kasutatavast tehnoloogiast, ehitise iseloomust, asukohast jne, siis jäetakse see igakordseks kaalutusotsuseks. Sellega jäetakse võimalus rajada kaitseala kaitse korraldamiseks või valitsemiseks vajalikke rajatise, kui see ei ohusta kaitse-eesmärke.

Kaitseala valitseja nõusolekul rajatiste püstitamine kaitseala tarbeks võimaldab paigaldada loodushariduse eesmärgil infotahvleid, millel on tähtis osa külastajatele teabe jagamisel. Külastuskorralduslike rajatiste hooldamise eesmärgil on lubatud olemasolevate rajatiste hooldustööd. Kuna alal ei paikne hooned, siis kasutatakse vaid rajatiste mõistet.

2.5.3. Vajalikud tegevused

Vajaliku tegevusena on ette nähtud elupaigatüübi aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510) taastamis- ja hooldamistööd. Hooldatava ala suurus on 2,1 ha. Taastamise ja hooldamise tegevus on vajalik, et säilitada ja tõsta elupaigatüübi seisundit ja väärtust.

2.5.4. Keelatud tegevused

Kaitsealal on keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine, arvestades kaitse-eeskirjas sätestatud erisusi (näiteks seente ja marjade korjamine, jaht). Kuna üldjuhul kaasneb nende tegevustega metsa- ja niiduelupaigatüüpide hävitamine, siis ei saa neid lubada.

Vastavalt majandustegevuse seadustiku üldosa seadusele on majandustegevus iga iseseisvalt teostatav, tulu saamise eesmärgiga püsiv tegevus, mis ei ole seadusest tulenevalt keelatud. Tegevus, mille suhtes on kehtestatud teatamis- või loakohustus, loetakse samuti majandustegevuseks ka juhul, kui selle eesmärk ei ole tulu saamine. Seega kõik kaitse-eeskirja kaitsekorra peatükis reguleeritud tegevused, mis on määrusega lubatud või lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja mida tehakse tulu saamise eesmärgiga, ning tegevused, mis on lubatud või lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja millega kaasneb teatamis- või loakohustus, on kaitseala sihtkaitsevõõndis lubatud majandustegevus.

2.5.5. Tegevuste koostööstamine kaitseala valitsejaga

Tegevused, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud vastavalt looduskaitseaduse § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal

keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatist, lisaõõta jahiulukeid, lubada ehitada ehitusteatise kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist ning anda projekteerimistingimusi ja ehitusluba.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võtte, millega välditakse kaitsealal majandustegevuse kahjustavat mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse-eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, ühitades looduskaitse ja arendushuvid.

3. Menetluse kirjeldus

Kaitseala kaitse-eeskirja avalik väljapanek toimus 18. augustist 5. septembrini 2016 Keskkonnaameti veebilehel ja Pärnu-Viljandi regiooni Pärnu kontoris ning Koonga Vallavalitsuses. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku toimumise kohta ilmus üleriigilise levikuga ajalehes Postimees ja kohaliku levikuga ajalehes Pärnu Postimees 18. augustil 2016. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 18. augustil 2016. Looduskaitseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti teade kaitse-eeskirja eelnõu avaliku väljapaneku kohta Pärnumaa Jahimeeste Liidule, Koonga Vallavalitsusele Pärnu Maavalitsusele ja Riigimetsa Majandamise Keskusele. Eelnõu avalikku arutelu ei toimunud. Kirjadele vastas üks maaomanik ja üks huviline (tabel 2).

Tabel 2. laekunud ettepanekud ja arvamused

Nr	Katastriüksus, omanik	Arvamus	Tulemus
1	Rukki 33403:001:0047	Väiksem lahustükk võiks olla leebemate piirangutega ja soovitakse 50 meetri ulatuses metsa äärest korrastada metsaalust maha kukkunud puudest ja kui vanud sarapuudest.	Ei võetud arvesse kuna alal levib esinduslik vanade laialehiste metsade elupaik ja piirangute leevendamine ning majandamine kahjustaks elupaika.
2	Huviline	Juhtis tähelepanu avalikustamise dokumentides oleval ala joonisel katastritunnuste muutumisele.	Teadmiseks võetud.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud EÜ Nõukogu direktiiviga 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).

EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, millisel määral leidub tema territooriumil loodusdirektiivis nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 2 alapunktile 223 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Mihkli loodusala, mis hõlmab Mihkli looduskaitseala. Seetõttu tuleb Mihkli looduskaitsealal tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

Mihkli loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni 12. novembri 2007. a otsusega 2008/24/EÜ, millega võeti vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade esimene ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbriga K(2007) 5402 all, ELT L 012, 15.01.2008, lk 118–382). Viimati ajakohastati boreaalse biogeograafilise piirkonna loodusalade nimekirja Euroopa Komisjoni 3. detsembri 2014. a rakendusotsusega (EL) 2015/73, millega võeti vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade loetelu kaheksas uuendatud versioon (teatavaks tehtud numbriga C(2014) 9092 all), ELT L 18, 23.01.2015, lk 485–695).

Kaitseala piiride muutmisel tuleb muuta ka loodusala piiri. Pärast Mihkli looduskaitseala kaitse-eeskirja kehtestamist viiakse Mihkli loodusala piirid vastavusse Mihkli looduskaitseala piiridega. Pärast määruse jõustumist tehakse Euroopa Komisjonile ettepanek kustutada Mihkli loodusala kaitse-eesmärkidest elupaigatüüp liigirikkad niidud lubjavesel mullal (6270*) ja lisada Mihkli loodusala kaitse-eesmärkide hulka elupaigatüüp aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510) ning vanad looduspõõsad (9010*).

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Määruse kaitse-eesmärkide täiendamine metsaelupaigatüüpidega aitab kaasa väärtuslike metsaelupaikade säilitamisele ja nende soodsa seisundi saavutamisele.

Uue kaitse-eeskirja kehtestamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt nende eesmärkide saavutamist. Mihkli looduskaitseala on juba riikliku kaitse all, mistõttu puudub määruse jõustumisel oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Planeeringud tuleb kooskõlla viia kehtestatud õigusaktidega. Seega mõjutab määruse kehtestamine ka kehtestatud planeeringuid. Teadaolevalt ei ole vastuolusid kehtivate

planeeringutega, mistõttu oluline mõju selles küsimuses puudub. Mihkli looduskaitseala maamaksumäär ei tõuse, kuna ala piiri ei laiendata ja kaitsereežiimi ei muudeta. Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisasja väärtusele vastava tasu eest. Mihkli looduskaitsealale jäävad osaliselt kaks eraomandisse kuuluvat katastriüksust kogupindalaga 3,3 ha väärtusega ca 4400 eurot.

Natura 2000 alal asuvale erametsamaale on õigus taotleda toetust. Toetuse määr on sihtkaitsevööndis asuva metsaala ühe hektari kohta 110 eurot aastas. Erametsamaa toetusega seoses kaasnevad riigile määruse kehtestamisega lisakulud ca 297 eurot aastas, kuna toetusõiguslik erametsamaa ala suureneb ca 2,8 ha. Poollooduslikke kooslusi on kaitsealal 2,1 ha. Hooldamisetootuse aastane määr ala niitmise puhul on 85 €/ha, karjatamise puhul 150 €/ha (Maaeluministri määrus „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus“ § 3 lõike 1 punktid 5 ja 6). Taastamine on vajalik 0,6 ha-l, mille ühekordne kulu on 204 eurot (Keskkonnaministri määrus „Loodushoiutoetuse taotlemise, taotluse läbivaatamise ja toetuse maksmise kord, nõuded toetuse maksmiseks ja toetuse määrad“ § 2 lõike 1¹ punkt 1). Kuna poollooduslike kooslustega ala ei suurene, siis lisakulusid riigile ei teki.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministriumitega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Maaeluministerium kooskõlastas eelnõu märkustega. Ülejäänud ministriumid on kooskõlastanud eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.

Siim Kiisler
Keskkonnaminister

Mihkli looduskaitseala kaitse-eeskirja seletuskirja lisa

Kooskõlastusringil esitatud ministeeriumite märkustega arvestamise tabel

Maaeluministeerium	<p>Ettepanek täiendada eelnõu seletuskirja punkti 5 „Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused“ viimast lõiku viitega maaeluministri 17. märtsi 2015. aasta määrusele nr 32 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus“, mille kohaselt on poolloodusliku koosluse hooldamiseks võimalik lisaks hooldustoetusele taotleka otsetoetust.</p>	<p>Mitte arvestatud. Mihkli looduskaitseala seletuskirja mõjude punkti (punkt 5) koostamisel on lähtunud samadest põhimõtetest kui teiste kaitse-eeskirjade seletuskirjade puhul ning seletuskirja nimetatud punktis kajastatakse vaid neid toetuseid, mis on kaitsealade spetsiifilised. Määruse nr 32 alusel makstavad toetused ei ole vaid kaitsealadel toimivad toetused, mistõttu ei ole neid toetusi seletuskirjades esile tõstetud. Leiname, et see ei ole seletuskirjas ka eraldi vajalik. Seletuskirjas antakse ülevaade toetustest, mida makstakse vaid kaitstavatel loodusobjektidel, ülejäänud toetuste maksmine ei ole seotud eelnõu jõustumisega.</p>
	<p>Tähelepanu juhtimine, et erinevalt tavapäraselt loodusalade looduskaitsealadeks ümberkujundamise protsessi käigus Keskkonnaagentuuri hallatavas Eesti Looduse Infosüsteemis (EELIS) kajastuvast infost ei kajastu EELIS-s andmed Mihkli looduskaitseala elupaigatüübi (9010*) kohta</p>	<p>Arvestatud. Nimetatud elupaiga andmed on kantud EELISesse.</p>